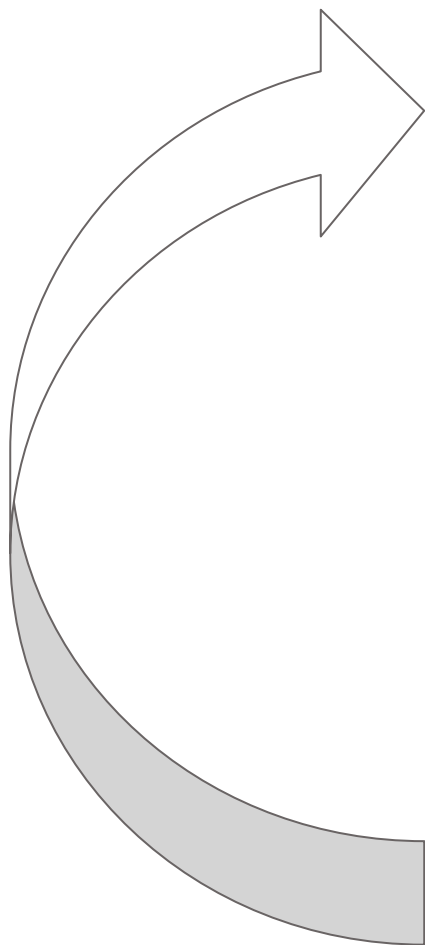

|| Svrha radionice

RAZUMJETI što je stres,
kako nastaje, kako ga PREPOZNATI i
znati kako se od njega OBRANITI.

Program radionice

Cijena stresa

Simptomi i posljedice stresa

Identificiranje izvora stresa

Osobne karakteristike

Reakcije u tijelu

Mjerenje stresa

Alati, tehnike i strategije

IZNENAĐENJE

|| Što je stres?

UNUTARNJE STANJE

do kojeg dolazi kad neki događaj

PROCIJENIMO

opasnim i/ili prezahtjevnim.

|| Što je stresor?

Sve što procjenjujemo da ugrožava
nas ili nama važne ljude i stvari.

Vrijednosti – osobni kompas

Zašto vam je
zdravlje važno?

Što znači
biti zdrav?

Što sve **GUBITE**
ako izgubite
zdravlje?

BITI ZDRAV znači **biti slobodan**
ostvarivati i živjeti svoje vrijednosti,
upravljati svojim životom fizički, psihički,
emocionalno, socijalno, duhovno.

|| Cijena stresa za organizaciju

Europska zajednica procijenjuje da stres na poslu doživljava 40 milijuna radnika i to ih košta 20 milijardi eura godišnje.

**IZBIVANJE S
RADNOG
MJESTA**

NISKI UČINAK

BOLESTI

ZAMJENA RADNIKA

**NADOKNADA
ŠTETA**

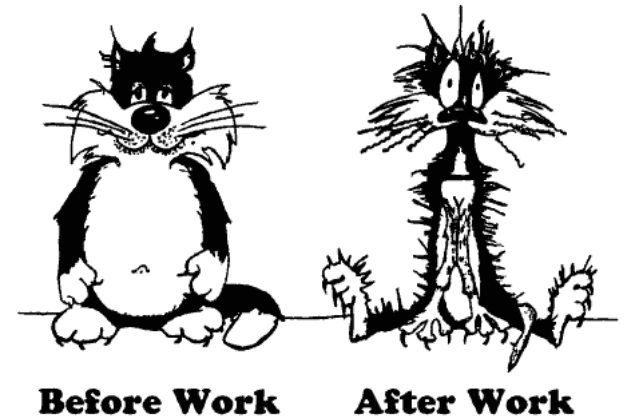
|| Cijena stresa za organizaciju

- pad učinkovitosti i motivacije
- više grešaka na poslu
- manje realne odluke
- lošiji međuljudski odnosi
- veća podložnost nesrećama
- pad u zadovoljstvu radom
- pad kvalitete usluge ...

|| Promjene u ponašanju

- imate tikove, grizete nokte, nervozni ste
- svadljivi ste, eksplozivni, grubi
- imate potrebu za samoćom ili intenzivnim druženjem
- više pušite, pijete
- nekritično rizično ponašanje
- gubitak koncentracije
- zaboravnost,
- pretjerana osjetljivost na vanjske stimuluse
- rigidnost i otpor promjenama
- obiteljski problemi, razvod braka, raspad prijateljstava...

|| Promjene u mišljenju

- teško se koncentrirate i pamtite
- tražite krivca u sebi ili drugima
- konfuzija u mišljenju
- teško donosite odluke
- povećana kritičnost
- imate prisilne misli
- imate katastrofične misli
- negativni stav prema poslu, ljudima i okolini
- stalna okupiranost poslom, plaćom, beneficijama, uvjetima...

|| Afektivne promjene - upitnik

- tjeskoba ili depresija
- emocionalna praznina
- osjećaj gubitka životnog smisla
- umor od suosjećanja
- gubitak motivacije i entuzijazma
- apatija ili hipomanija,
- izolacija, dosada
- osjećaj tuge i bespomoćnosti, bezvrijednosti,
- gubitak samopouzdanja i samopoštovanja
- osjećaj krivnje ...

|| Kratkoročni fiziološki simptomi

- suha usta
- hladna koža, ruke i noge
- povećano znojenje
- ubrzano disanje
- ubrzan rad srca
- napeti mišići
- smanjen libido
- žgaravica
- smanjen imunitet

|| Dugoročni fiziološki simptomi

- promjene na koži
- astma
- bol u leđima
- problemi s probavom
- glavobolje
- intenzivan i kroničan umor
- povećan ili smanjen apetit,
- tremor
- dijareja i pojačano mokrenje

|| Psihosomatske bolesi

- neuro-vegetativni dermatitis
- povišen šećer (diabetes II)
- želučani čir
- psorijaza
- reumatoidni artritis
- neplodnost
- kardio-vaskularni problemi
- multipla skleroza
- inzult

|| Proces nastanka stresa

OSOBINE STRESORA

OSOBINE POJEDINCA

PROCJENA SITUACIJE

PROCJENA MOGUĆNOSTI UTJECAJA

REAKCIJE U TIJELU

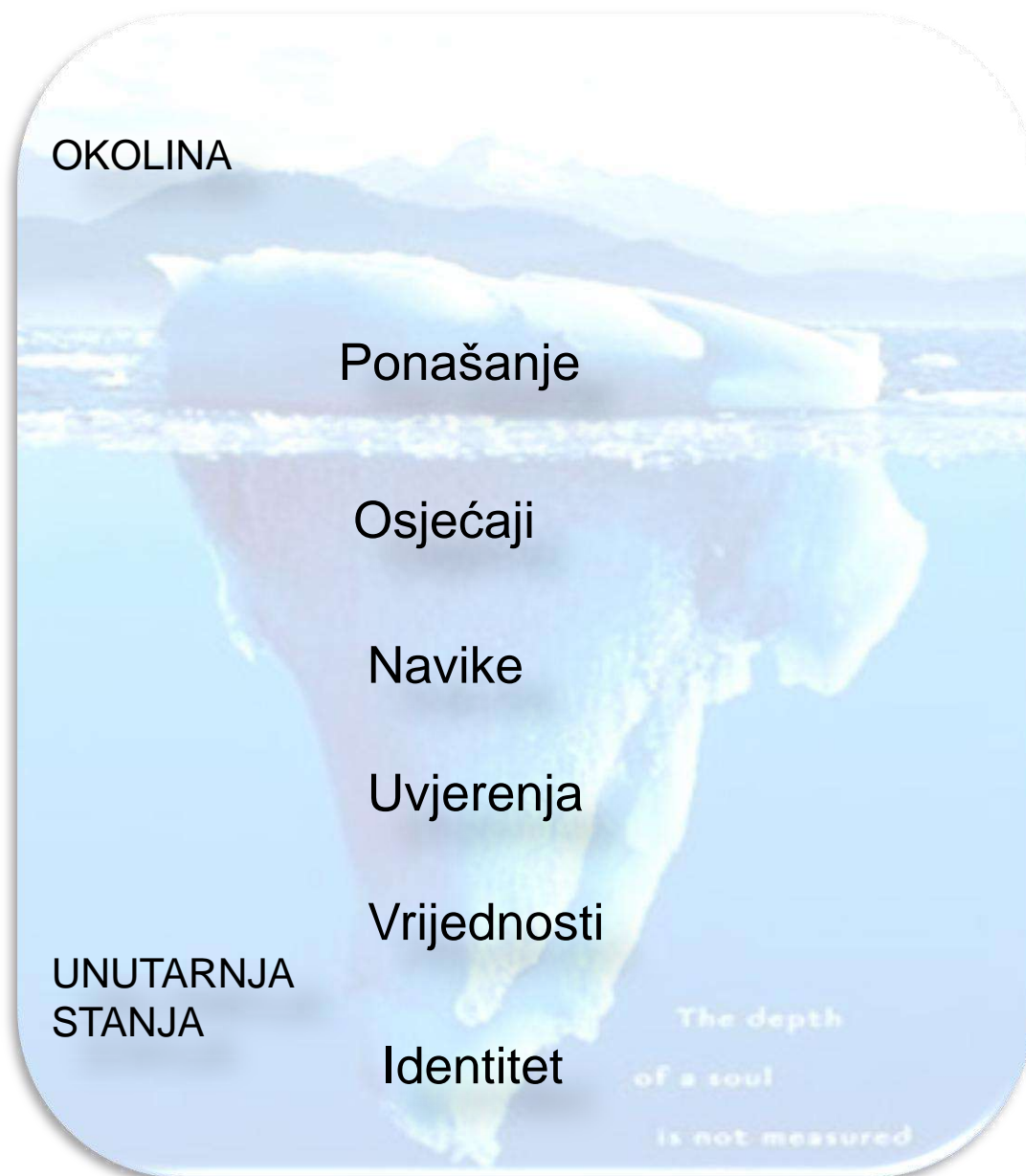
Osobine stresora

AKUTNI I KRONIČNI

- **FIZIKALNI** – prekomjerna temperatura, buka, zagađeni zrak, loši radni uvjeti...
- **BIOLOŠKI** – trudnoća, iscrpljenost, neispavanost, bolest, fiziološki poremećaji ...
- **MENTALNO - EMOTIVNI** – sustav vrijednosti i uvjerenja, predrasude ...
- **SOCIJALNI** – loši odnosi, loša komunikacija, prijetnje, grupni pritisci ...

I ZAMIŠLJENI STRAHOVI ILI BRIGE
izazivaju stvarni stres!!!

|| Mentalno - emotivni stresori

Izvori stresa na poslu

- neadekvatno rukovođenje ljudima
- nedefinirana organizacijska kultura
- stalni pritisak i česti prekovremeni rad
- nemogućnost verbalne reklamacije
- visoki stupanj nesigurnosti glede radnog mjesta
- premalo/nema priznanja za dobro obavljen posao
- prevelika odgovornost bez odgovarajućih ovlasti
- monotonija ili manjak izazova

Izvori stresa na poslu

- neadekvatno vrijeme za izvršenje zadataka
- prolongiranje konflikata između pojedinaca
- izloženost predrasudama glede godina, spola itd.
- konfuzija zbog konfliktnih zahtjeva
- organizacijske promjene
- nejasni opisi poslova ili zadataka
- nemogućnost utjecaja nad zahtjevima posla
- međuljudski odnosi...

|| Rang stresora prema intenzitetu

- gubitak voljene osobe 100 bodova
- odlazak u zatvor 80,
- odlazak u mirovinu 75,
- gubitak zaposlenja 70,
- prva ili zadnja godina fakulteta 63,
- trudnoća 60,
- teža bolest ili ozljeda 53,
- ulazak u brak 50,
- teži međuljudski odnosi 45
- teže novčane teškoće 40,
- smrt bliskog prijatelja 40,
- teže nesuglasice u obitelji 40,
- promjena mjesta boravka 30,
- uzimanje srednje velikog kredita 28,
- problemi sa šefom ili učiteljem 27,
- izvanredno vlastito postignuće 25,
- pad na ispitu 25,
- povećanje ili smanjenje broja odnosa s partnerom 20,
- promjena radne okoline 20,
- promjena ritma budnosti i spavanja 18,
- promjena jelovnika 15,
- okupljanje šire obitelji 15,
- manja bolest ili ozljeda 15,
- manje kršenje zakona 11, itd.

Osobine pojedinca

Istraživanja ukazuju da su ljudi s određenim načinom ponašanja posebno podložni stresu.

- stalno se bore postići sve više u sve manje vremena
- imaju vrlo visoku potrebu za postignućem
- često su agresivni jer sve situacije opažaju kao kompetitivne
- na zapadu se ove osobine jako cijene

Osobine pojedinca – tip A

- u govoru izrazito naglašavam ključne riječi
- navodim razgovor na ono što me zanima
- razmišljam o nečem drugom, dok drugi govore
- stalno požurujem ljude
- stalno sam u pokretu i sve radim brzo
- patim od kroničnog nedostatka vremena
- vrlo sam nestrpljiv i sve mi je presporo
- razmišljam ili radim više stvari istovremeno
- osjećam krivnju ako se odmaram
- radim napornije, ubrzanije i dulje od ostalih

Osobine pojedinca – tip B

- strpljivo slušam bez prekidanja
- radim jednu po jednu stvar
- stvaram oko sebe umirujuću atmosferu
- strpljiv sam i imam vremena
- čitam knjige koje zahtjevaju usredotočenost
- ne hvalim se bez razloga
- u igrama mi je važno zabaviti se
- u stanju sam odmarati se bez osjećaja krivnje
- polako jedem i uživam u jelu
- imam hobi koji me zaokuplja

|| Primarna procjena situacije

Kako procjenjujete određenu situaciju?

Što ova situacija
znači za mene?

POZITIVNA

NEVAŽNA

STRESNA

|| Mogućnost utjecaja

Procjena vlastitih sposobnosti i mogućnosti savladavanja određene situacije.

Mogu li se nositi sa situacijom?

IZAZOV

PRIJETNJA

GUBITAK

Reakcije u tijelu

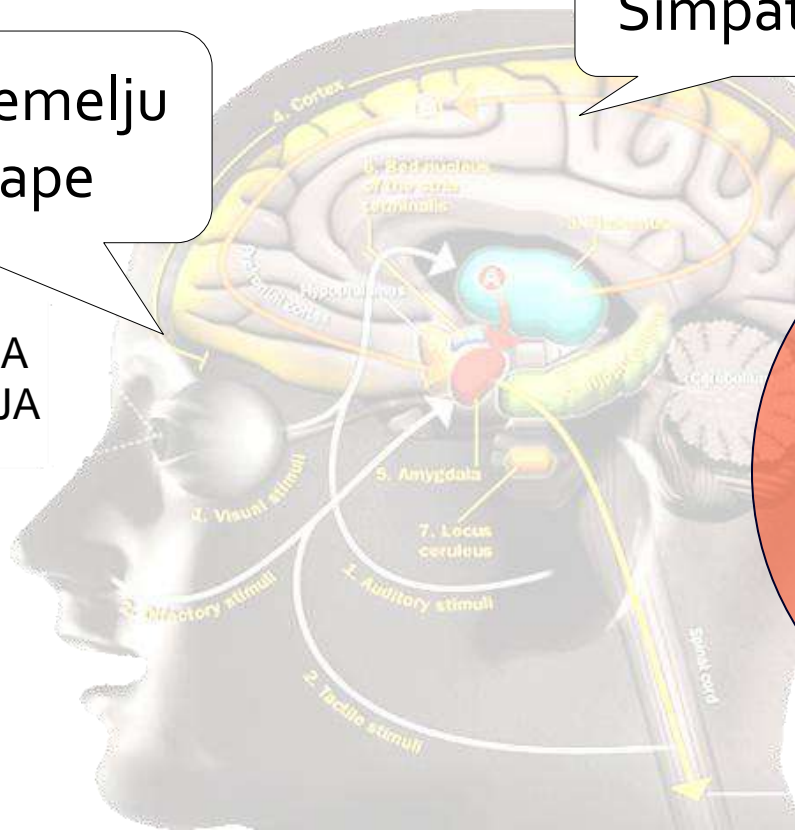
Percepcija na temelju mentalne mape

VANJSKA SITUACIJA

Simpatikus

NAPAD ILI BIJEG

- ubrzano disanje
- ubrzan rad srca
- širenje zjenica
- rast tlaka

HORMONI
KORTIKOSTEROIDI

KORA
NADBUBREŽNE
ŽLIJEZDE

SRŽ
NADBUBREŽNE
ŽLIJEZDE

ADRENALIN

ORGANI I MIŠIĆI

|| Eustres (dobar) i distres (loš)

Stres je
ZAČIN
života!

Percipiran i problemi

(distres)

IZAZOV
(eustres)

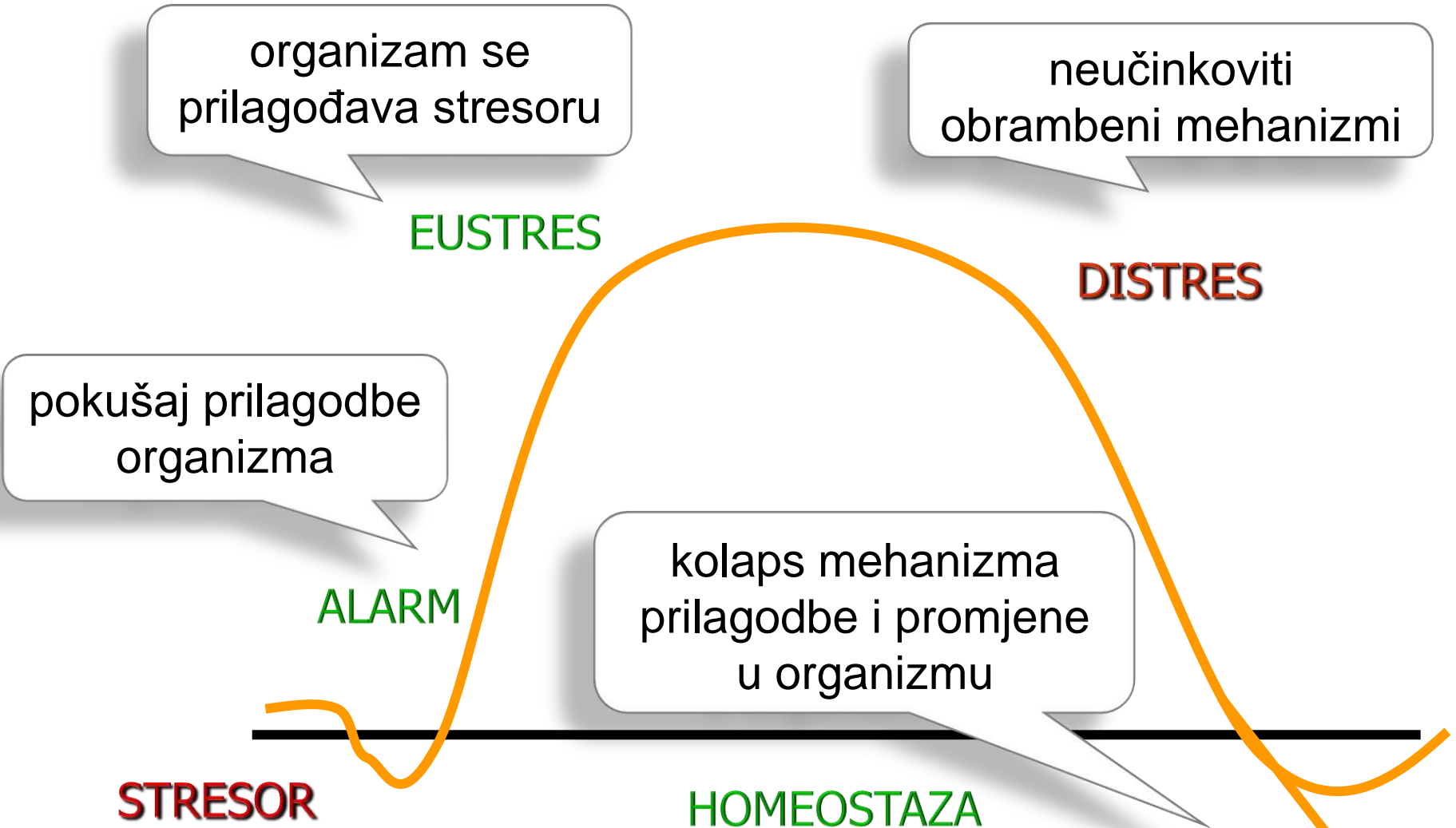
Stres
Frustracija
Tjeskoba
Preopterećenost

Dosada
Indolencija
Depresija

Percipirani resursi

|| Faze stresnog odgovora

|| Tehnike za praćenje razine stresa

10	EKSTREMNO U STRESU	
09		
08		
07		
06	U "ZONI"	
05		
04		
03		
02	POTPUNO OPUŠTEN	
01		
00		

|| Jednominutno **skeniranje tijela**

- Jesu li mi **obrve** namrštene?
- Jesu li mi **vilice** stisnute?
- Jesu li mi **usne** stisnute?
- Jesu li mi **leđa** obješena?
- Jesu li mi **ramena** u grču?
- Osjećam li **nelagodu** u trbuhu?
- Jesu li mi **noge** opuštene?

Upravljanje stresom – S.U.P. model

Možete pokušati...

promijeniti SITUACIJU

promijeniti UVJERENJA

promijeniti POSLJEDICE

|| Promjena situacije

područje brige u kojem NE MOŽEMO kontrolirati situaciju i područje kontrole u kojem MOŽEMO

|| Promjena situacije

Otpustite brigu, preispitajte interpretaciju, stavove i fokus.

IZBJEGNITE: recite “ne”, delegirajte. asertivni, organizirajte, planirajte...

akcija

pod kontrolom

bez kontrole

učinkovitost
samoeфикаsnost

briga
tjeskoba
panika

pasivnost

bespomoćnost
beznadnost
bezvrijednost

prihvatanje
mir

PROMIJENITE:

poduzmite akciju, riješite problem, budite asertivni, organizirajte, planirajte...

Upravljanje stresom – S.U.P. model

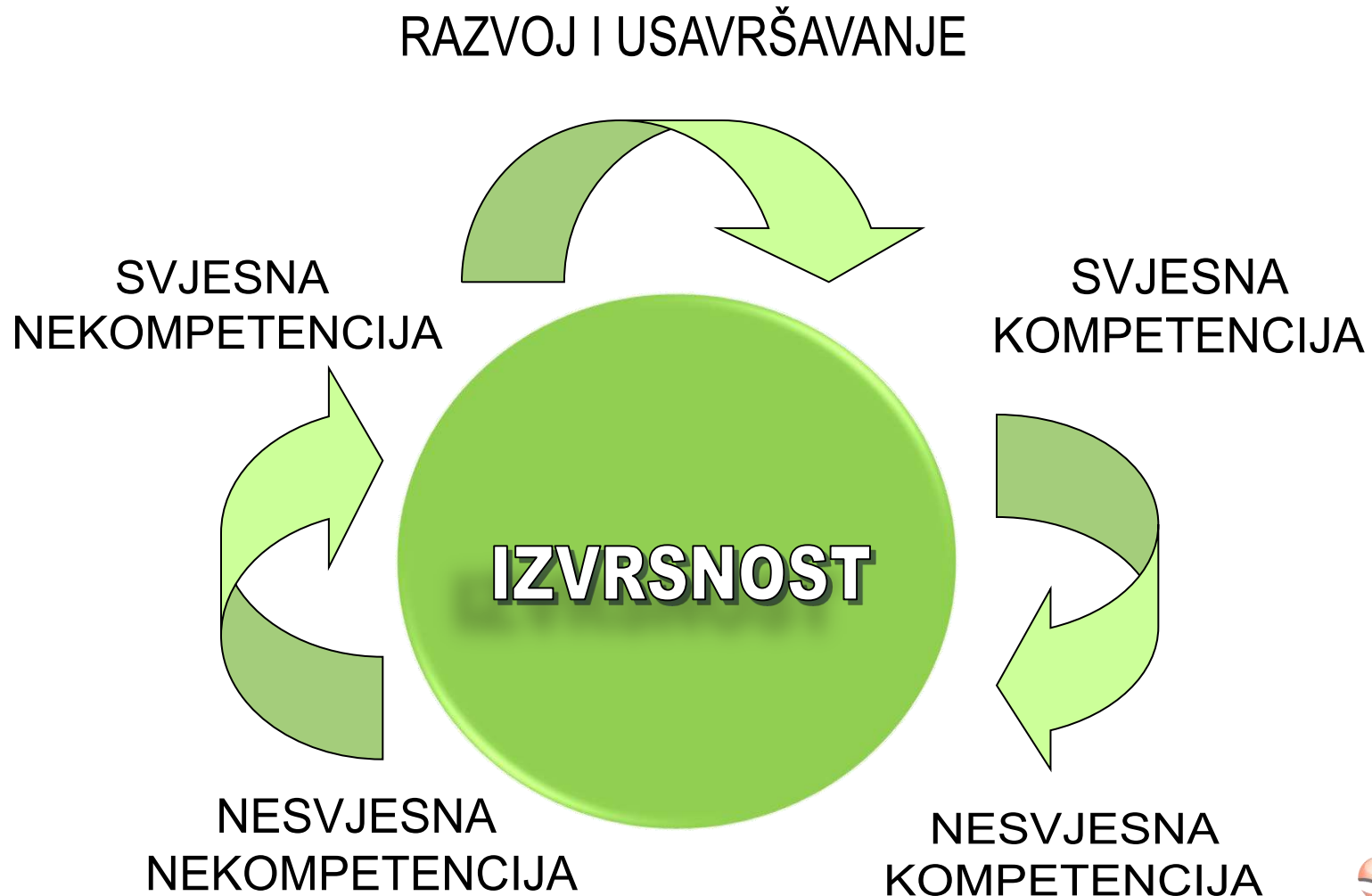
Možete pokušati...

promijeniti SITUACIJU

promijeniti UVJERENJA

promijeniti POSLJEDICE

Mentalne blokade

|| Jutarnja pitanja

Što me sada u životu čini i što bi me moglo činiti sretnim?

Što me sada u životu i što bi me moglo činiti ponosnim?

Za što sam sada u životu zahvalan i za što bi sve mogao biti zahvalnim?

U čemu sada u životu uživam i u čemu bi mogao uživati?

Na što sam se u životu zavjetovao ili obvezao ili bi to mogao učiniti?

Koga volim i tko voli mene?

Čemu se radujem danas? Što mi to donosi?

Što mogu učiniti upravo sada da bi se doveo u pozitivno stanje?

Što je jučer bilo lijepo? Što ga je činilo lijepim?

3 magična pitanja

KAKO DIŠEM?

O ČEMU
RAZMIŠLJAM?

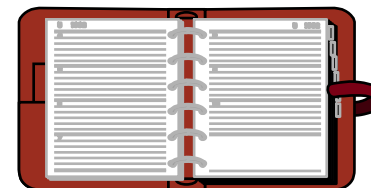

KAKO SE
DRŽIM?

ŠTO OD TOGA ŽELIM PROMIJENITI?

SVJESNOST

|| Dnevnik stresa

VRIJEME	STRESOR stupanj važnosti	UVJERENJE	REAKCIJA razina stresa
7:30	Ne mogu naći mobitel (2)	Uvijek isto...	uzrujan (4)
8:30	Prometni čep (1)	Katastrofa...	ljut (3)
11:30	Kritika šefa (4)	Nadrljat ću...	zabrinut (6)

Disanje – boje - raspoloženje

Boja	Disanje	Djelovanje
Crvena	Udah crvena – izdah tirkizna	Vitalnost
Narančasta	Udah narančasta – izdah plava	Povjerenje
Žuta	Udah žuta – izdah ljubičasta	Energija
Zelena	Udah zelena – izdah grimizno-ljubičasta	Emotivnost
Tirkizna	Udah tirkizna – izdah crvena	imunitet
Plava	Udah plava – izdah narančasta	Opuštanje
Ljubičasta	Udah ljubičasta – izdah žuta	Samopouzdanje
Grimizno-ljubičasta	Udah grimizno-ljubičasta – izdah zelena	Oslobađanje opsesivnih misli

Istezanje

Ovo su vježbe za vašim radnim stolom.

- trajanje 2–3 min
- dišite polako
- ne trzajte
- bez bola
- osjećajte zatezanje
- opustite se

|| Savjeti

1. Kako dišem – **dišite polako i duboko trbuhom.**
2. O čemu razmišljam – **fokus na pozitivno.**
3. Kako se držim – **nasmijte se, ispravite, opustite...**
4. Ako je problem pod kontrolom – **poduzmite akciju.**
5. Ako problem nije pod kontrolom – **otпустite ga.**
6. Preispitajte govor: “moram” pretvorite u “**biram**”.
7. Budite svjesni i pozitivni – “**ja sam ok – ti si ok**” stav.
8. Zapamtite – **nema neuspjeha, samo informacija.**
9. Zapamtite – **biramo kako se osjećamo.**

Savjeti

10. Samoorganizacija - **budite organizirani i ne odgađajte.**
11. Slušajte svoje tijelo - **znajte svoje granice.**
12. Vježbajte - **aerobne vježbe 50%** smanjuju tjeskobu.
13. Opuštajte se - **čitajte, slušajte muziku, dišite...**
14. Pridružite se prijateljima - **podijelite svoje probleme.**
15. Vodite dnevnik - **ispišite probleme i pratite stres.**
16. Budite svjesni - svojih **kvaliteta** i na što ste **ponosni.**
17. Odmarajte se – **naspavajte, nađite pauzu, hobi.**
18. Počnite dan **jutarnjim pitanjima**

Serotonin

NORMALNA
razina

- pospješuje san
- sposobnosti koncentracije (na neki problem)
- utječe na pamćenje, vid, raspoloženje, gastrointestinalni trakt
- pojačava osjećaj optimizma, zadovoljstva, samopoštovanja,
- odsutnost negativnih misli (tjeskobe, strah, srdžbe)
- opuštenost, mir, zadovoljstvo ... etc

Serotonin

NISKA
razina

- bulimija
- smetenost i loša koncentracija
- povećana osjetljivost na bol
- nemogućnost kontrole konzumiranja količine hrane
- odbojnost prema raznim oblicima tjelesnih aktivnosti
- svi stupnjevi depresije, agresije, nasilništva pa i suicid
- anorexia nervosa etc ...

Serotonin

VISOKA
razina

- dubok i miran san,
- osjećaj na bol odnosno boli se smanjuje,
- unutarnja spremnost sučeljavanju poteškoćama
- stvaranje pozitivnih i opuštajućih misli
- eliminacija svih faktora «niske razine»
- povisuje se sposobnost opuštanja i koncentracije,
sreća, radost ...

Kako povisiti serotonin

MISLIMA

smirujuće misli, čitanje, molitva, meditacija, mirna tiha i nježna glazba itd.

TJELOVJEŽBOM

opuštajuće, šetnje parkom/šumom (uživanje u miru drveća), mirne rijeka, ribnjaci, šetnja obalom, pecanje ribe ... itd

HRANOM

bogatom kompleksnim (radi dužeg i dubljeg učinka) ugljikohidratima poput : integralnog žita, brašna, produkata, smeđa riža, zobene pahuljice, ječam, kukuruz, proso ... itd

Opres !

Alkohol i šećer podižu razinu serotonina, no samo KRATKOTRAJNO!

Dopamin

OPTIMALNA
razina

- održava živahnost, samosvjesnost, agresivnost, budnost
- jačaju energiju, brzinu razmišljanja
- poboljšava mišićnu kontrakciju, (p)okretnost, «akciju»,
podražava mišiće ...etc...

Dopamin

NISKA
razina

- gubitak snage, slabost
- usporeno razmišljanje, otupljenost
- osjećaj usamljenosti, izoliranost, letargija
- neke vrste vegetativne distonije, tjeskoba
- poremećaj opažanja, halucinacije, bijeg od stvarnosti
- poremećaj mišićnog sustava i Parkinsonova bolest
- povećana potreba za spavanjem
- depresija, nedostatak snage volje, neupornost, bezvoljnost
- izgubljenost
- pa do sklonosti suicidu.

Dopamin

Sva prava pridržana

**POVIŠEN
razina**

- budnost, svjesnost i oprez
- samosvjesnost
- agresivnost
- aktivnost dišnog – mišićnog i kardiovaskularnog sustava
- viša mišićna koordinacija, veća fizička okretnost,
- mozak djeluje brže u rješavanju problema
- brža koordinacija i motorika
- umjereno povišena tjeskoba, osjećaj odvojenosti
- pretjeran osjećaj snage
- poremećaj sna – spavanja
- povećan seksualni nagon

Dopamin

PREVISOKA
razina

- tjeskoba, strah, iluzije
- pretjerana živčana napetost
- nasilje (često upereno i protiv samoga sebe)
- paranoja
- mislimo – govorimo – dišemo prebrzo
- halucinacije
- neprilagođeno ponašanje
- društvena izoliranost,
- shizofrenija, psihoza

Kako povisiti dopamin?

MISLIMA

- svađom, kritikom, uzbudljivom djelatnošću (sportski događaji, rasprave, natjecateljska situacija i atmosfera, seks ...), kaznom policajca, ...

HRANOM

- PROTEINIMA - riba, piletina bez kože, puretina, crveno meso, jaja, mahunarke

TJELOVJEŽBOM

- akcioni sportovi, pa čak i video-igre ali kod njih treba biti oprezan jer ne iskorištavaju dopamin kako treba (ne sagorijeva), pa se možemo osjećati nervozno, napeto i razdražljivo do agresivno
- svi «BUM» prizori, rock te glazba «žešćeg» ritma, aktivnost, ples, akcioni filmovi, fešta, luna-park, živahnija šetnja prepunim ulicama grada ... itd.

Literatura

Stephen Palmer and Cary Cooper, (2010) How to deal with stress.

Clarke and Palmer, (1994) Stress management trainer's guide.

Cooper and Palmer, (2000) Conquer your stress.

Cooper and Eaker, (1988) Living with stress.

Mcdermott and O'Connor, (2001) NLP and Health.

Judith Jewell, (2007) Mentalni fitnes na poslu.

Palmer, (1997) The rational emotive behaviour therapist.

Palmer and Strickland, (1996) Stress management; a quick guide.

Ellis, Gordon, Neenan and Palmer, (1998) Stress counseling; a rational emotive behaviour approach.